

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

Οικονομικές Κρίσεις και Διεθνές Σύστημα

Ενότητα 10: Η κρίση Χρέους της Ελλάδας και της
Ευρωζώνης

Δημήτριος Κατσίκας

Σχολή Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών

Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης

Η Κρίση και η Ευρωπαϊκή Ένωση: Σύντομη Αναδρομή

- Αρχές 2010: Η Ελληνική Κρίση
- Φόβοι Εξάπλωσης της Κρίσης
- Μάιος 2010: Ελληνικό Πακέτο Διάσωσης και Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Στήριξης
- Ιούνιος – Οκτώβριος 2010 : Μέτρα για την Αναμόρφωση της Οικονομικής Διακυβέρνησης της Ευρώπης
- Νοέμβριος 2010: Ιρλανδικό Πακέτο Διάσωσης
- Μάιος 2011: Πορτογαλικό Πακέτο Διάσωσης
- Οκτώβριος 2011: Συμφωνία 26ης Οκτωβρίου (Ελληνικό PSI, EFSF, Κεφαλαιοποίηση Τραπεζών)
- Νοέμβριος 2011: Πολιτική Κρίση σε Ελλάδα και Ιταλία
- Δεκέμβριος 2011: Σύνοδος 9ης Δεκεμβρίου: Νέο Δημοσιονομικό Σύμφωνο/ Απόφαση της ΕΚΤ να δώσει χαμηλότοκα 3-ετή δάνεια στις τράπεζες της Ευρωζώνης

Η Κρίση και η Ευρωπαϊκή Ένωση: Σύντομη Αναδρομή, 2

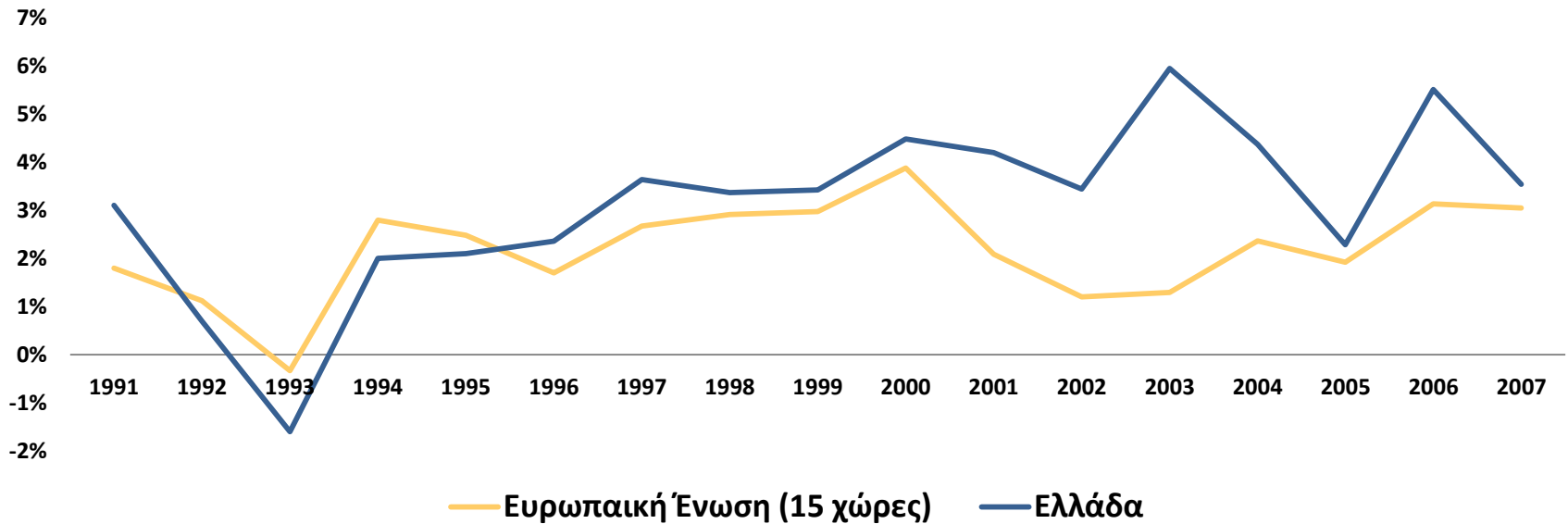
- Φεβρουάριος 2012: PSI και Δεύτερο Ελληνικό Πακέτο Στήριξης
- Καλοκαίρι του 2012: Τραπεζική Κρίση στην Ισπανία/ Απόφαση για Ευρωπαϊκή χορήγηση χρηματοδότησης για την Διάσωση του Ισπανικού Τραπεζικού Συστήματος
- 26 Ιουλίου 2012: Δήλωση του Μάριο Ντράγκι «ότι η ΕΚΤ θα κάνει ότι χρειαστεί για να σώσει το ευρώ»
- Ιανουάριος 2013: Η Ιρλανδία ολοκληρώνει επιτυχώς δημοπρασία 5-ετών ομολόγων με χαμηλό επιτόκιο 3,3%
- Μάρτιος 2013: Κυπριακή Κρίση
- Ιούνιος 2013: Υιοθέτηση νέας διαδικασίας εξυγίανσης του ευρωπαϊκού τραπεζικού συστήματος
- Δεκέμβριος 2013: Ευρωπαϊκή Συμφωνία για την πορεία υλοποίησης της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης
- Δεκέμβριος 2013: Η Ιρλανδία εξέρχεται από το μηχανισμό στήριξης
- Μάιος 2014: Η Πορτογαλία εξέρχεται από το μηχανισμό στήριξης
- Νοέμβριος 2014: Η ΕΚΤ γίνεται η εποπτική αρχή των ευρωπαϊκών τραπεζών

Η Ελληνική Οικονομία

- Υψηλοί Ρυθμοί Ανάπτυξης

Ρυθμός Αύξησης του ΑΕΠ

Η Ελληνική Κρίση

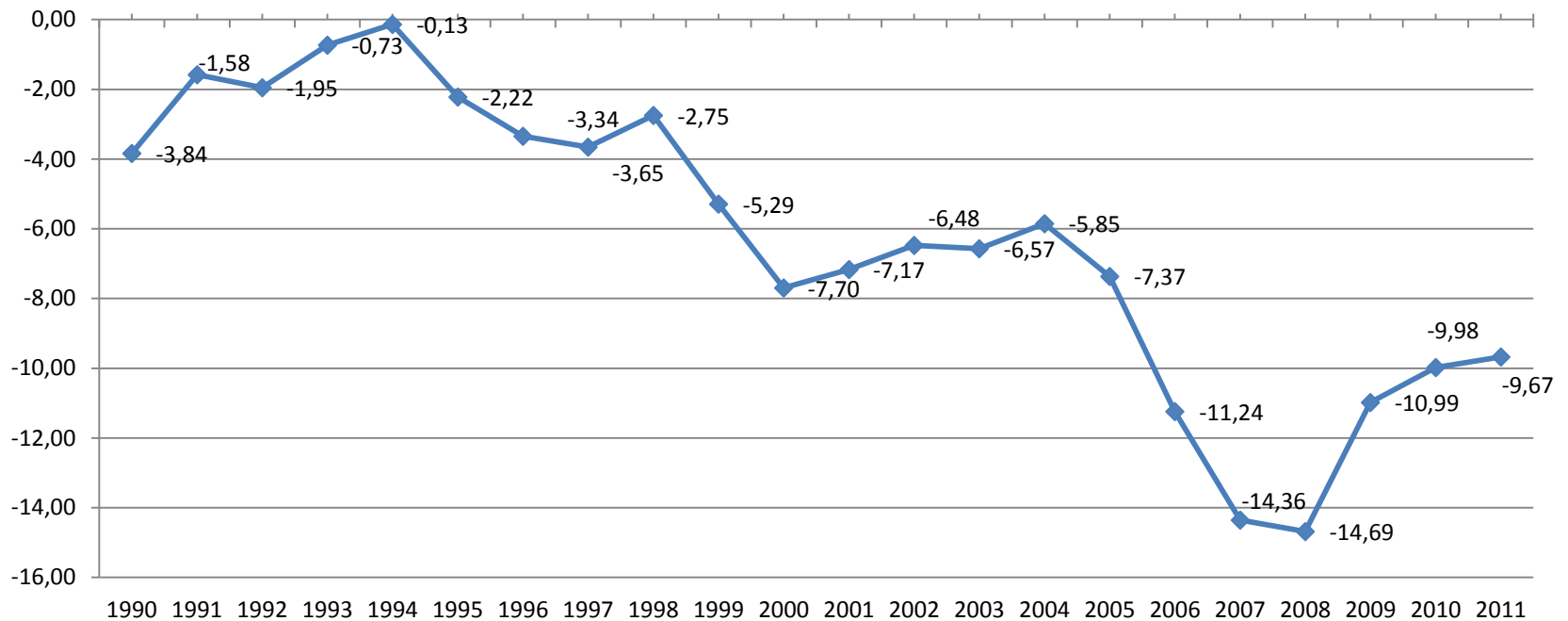
- Ανισορροπίες της Ελληνικής Οικονομίας
 - Έλλειμμα Εξωτερικής Ανταγωνιστικότητας
 - Έλλειμμα Εσωτερικής Ανταγωνιστικότητας
 - Υπερκατανάλωση
 - Δημοσιονομική Χαλαρότητα
 - Ο Ρόλος του Πολιτικού Συστήματος (Αδυναμία Εφαρμογής Πολιτικής, Κομματικοποίηση της Δημόσιας και Οικονομικής Ζωής, Κρατισμός)
- Αναποτελεσματικότητα των Αγορών
- Αναποτελεσματικότητα της Οικονομικής Διακυβέρνησης της Ευρωζώνης

Η Ελλάδα και η ΟΝΕ

- Έλλειμμα Ανταγωνιστικότητας (1)

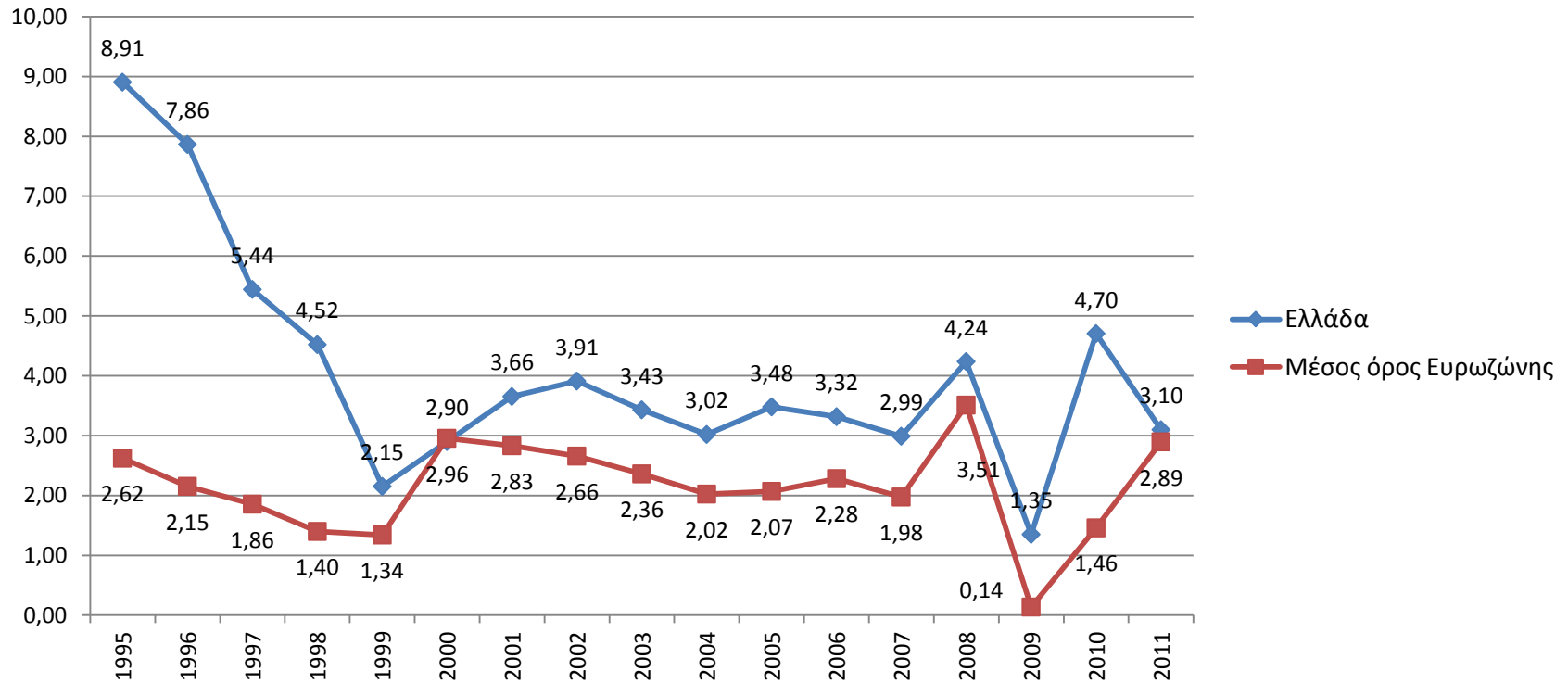
**Ελληνικό Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών 1990-2011
(% του ΑΕΠ)**

Η Ελλάδα και η ΟΝΕ, 2

- Έλλειμμα Ανταγωνιστικότητας (2)

Δείκτης Τιμών Καταναλωτή 1990-2011
(% Μεταβολή)

Η Ελλάδα και η ΟΝΕ, 3

- Έλλειμμα Ανταγωνιστικότητας (3)

Δείκτης Ευκολίας «Επιχειρείν» (Ease of Doing Business (2012 σε Σύνολο 183 Χωρών)*	
Δραστηριότητα	Σκορ
Ίδρυση Εταιρείας	135
Άδεια Δόμησης	41
Ηλεκτροδότηση	77
Συναλλαγές Ακινήτων	150
Παροχή Πίστωσης	78
Προστασία Επενδυτών	155
Πληρωμή Φόρων	83
Διεθνές Εμπόριο	84
Εφαρμογή Συμβολαίων	90
Ρύθμιση Χρεοκοπίας	57

Η Ελλάδα και η ΟΝΕ, 4

- Υπερκατανάλωση (1)

Ιδιωτική Κατανάλωση (Τρέχουσες τιμές, % του ΑΕΠ)					
Έτος	Ελλάδα	Ευρωζώνη	Έτος	Ελλάδα	Ευρωζώνη
1999	68,8	57,3	2006	69,6	56,7
2000	69,9	57,5	2007	69,9	55,9
2001	70,1	57,4	2008	72,6	56,3
2002	70,5	57,0	2009	72,6	57,4
2003	68,3	57,3	2010	74,5	57,4
2004	67,9	57,0	2011	75,1	57,6
2005	69,8	57,2			

Ελλάδα: Μ.Ο. 1999-2011: 70,7

Ευρωζώνη Μ.Ο.: 1999-2011: 57,1

Η Ελλάδα και η ΟΝΕ, 5

- Υπερκατανάλωση (2)

Ανάλυση Οικονομικής Ανάπτυξης (Ποσοστό Συνεισφοράς στην Σωρευτική Αύξηση του ΑΕΠ, 2000-08)			
	Δημόσια και Ιδιωτική Κατανάλωση	Επενδύσεις	Καθαρές Εξαγωγές
Ελλάδα	97	15	-12
Ευρωπαϊκή Ένωση	79	20	1
Νότια Ευρώπη	82	27	-9
Κεντρική Ευρώπη	71	17	11

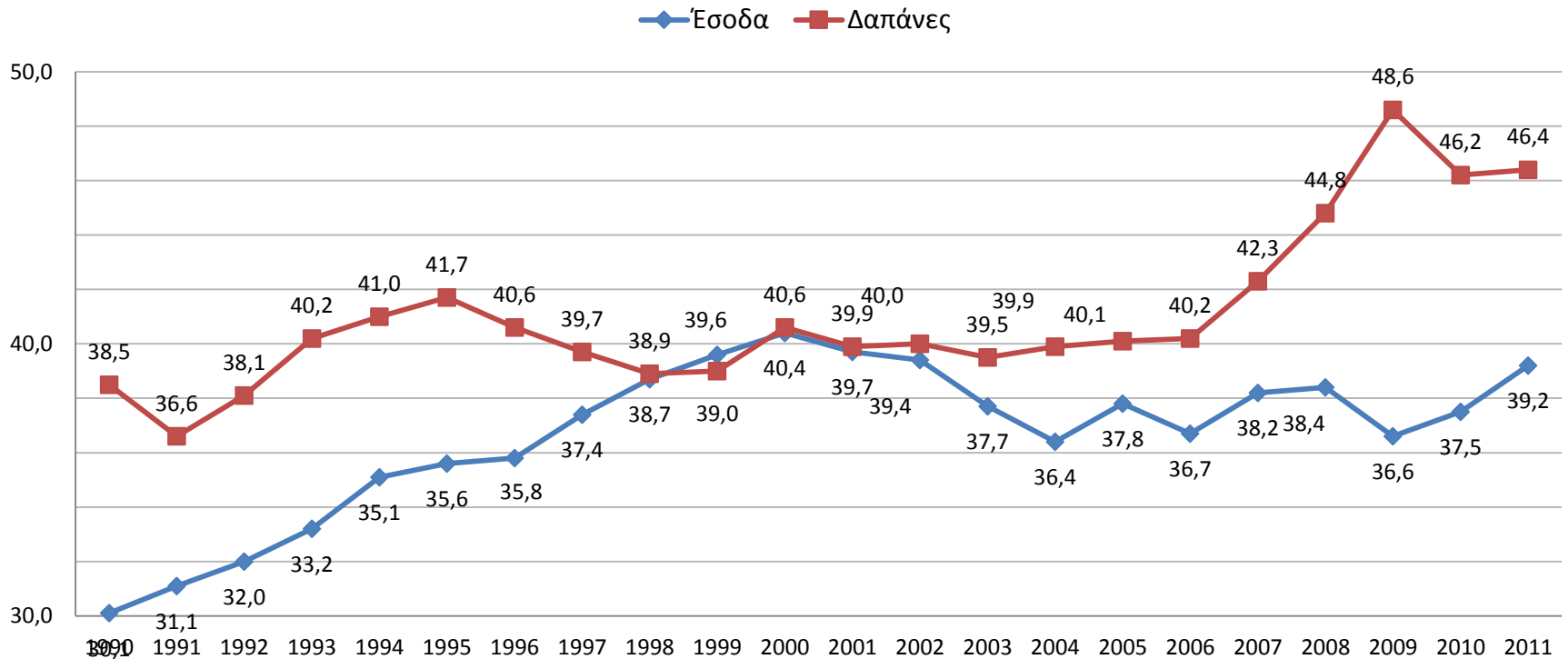
Πηγή: McKinsey 2012

Η Ελλάδα και η ΟΝΕ, 6

- Δημοσιονομική πορεία πριν και μετά την ένταξη της Ελλάδας στην ΟΝΕ (1)

Δημοσιονομική Διαχείριση Ελλάδας 1990-2011 (% του ΑΕΠ)

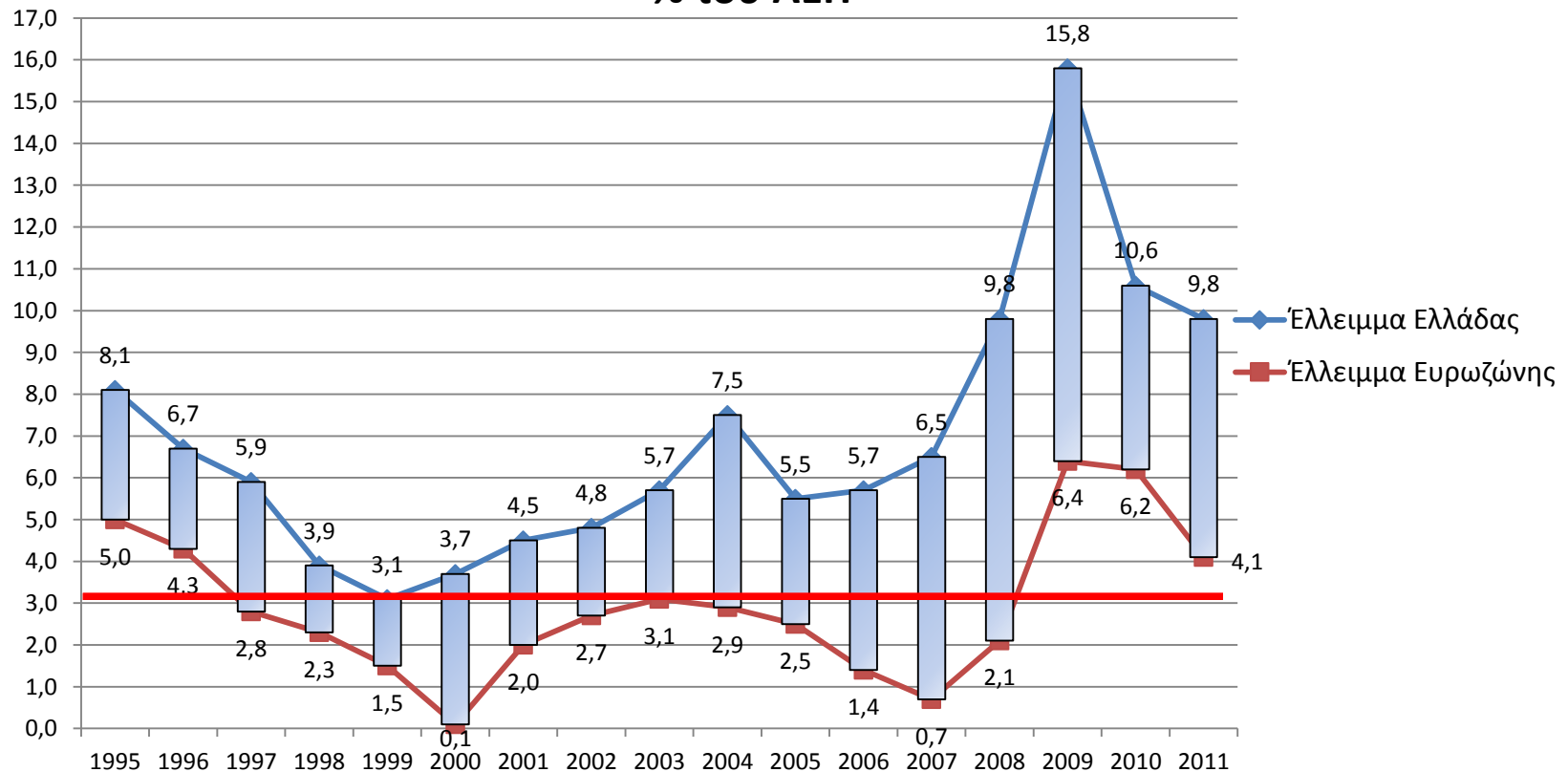

Πηγή: Eurostat

Η Ελλάδα και η ΟΝΕ, 7

- Δημοσιονομική πορεία πριν και μετά την ένταξη της Ελλάδας στην ΟΝΕ (2)

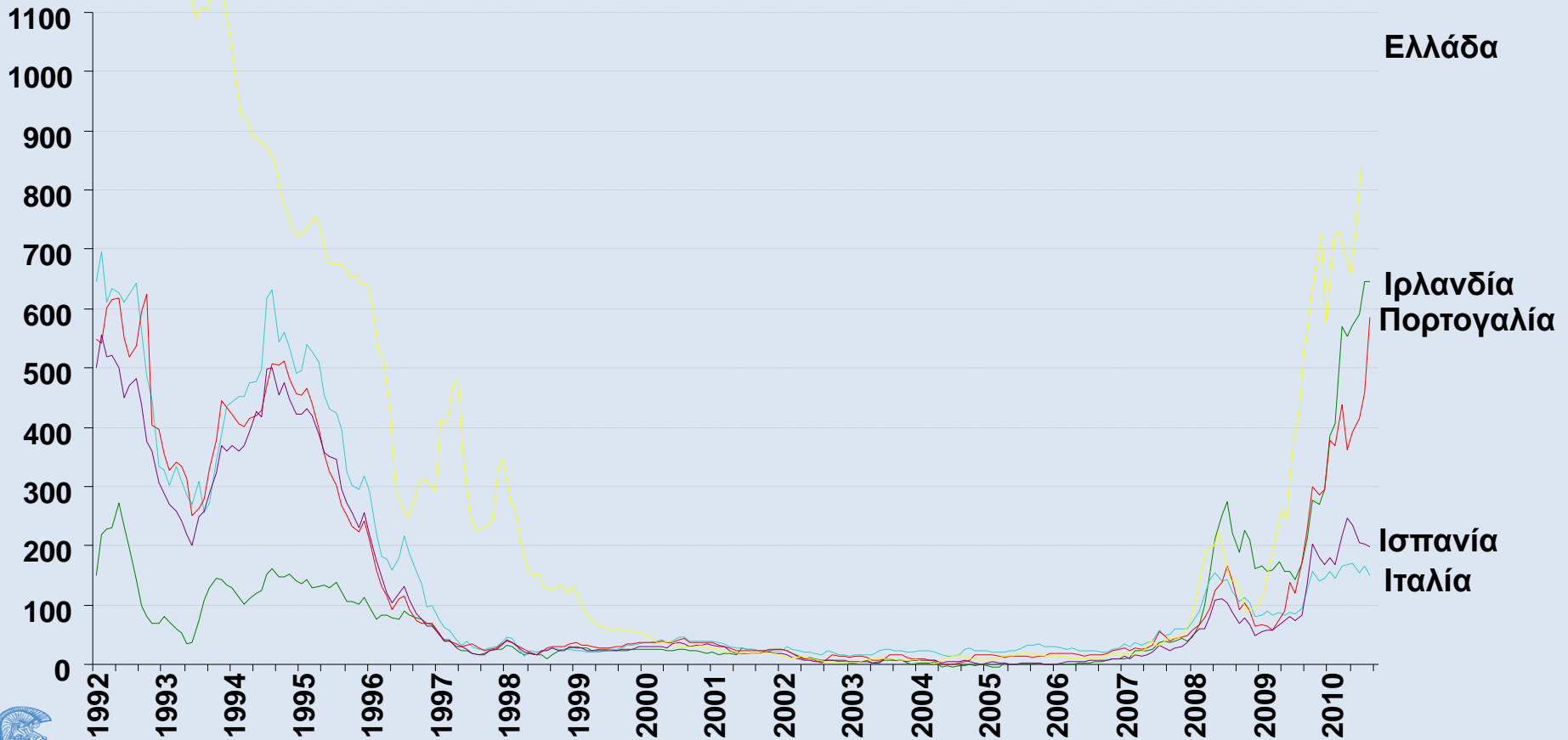
**Δημοσιονομικό Έλλειμμα
% του ΑΕΠ**

Πηγή: Eurostat

Αναποτελεσματικότητα των Αγορών

Spreads 10—ετών Κρατικών Ομολόγων

Η κρίση Χρέους της Ελλάδας και της Ευρωζώνης

Η Ελλάδα και η ΟΝΕ, 8

- Η ένταξη στην ΟΝΕ ενίσχυσε προϋπάρχουσες ανισορροπίες/αδυναμίες:
 - Μειωμένα επιτόκια δανεισμού (δημόσιο και ιδιωτικό τομέα)
 - «Ακριβό» ευρώ
 - Έλλειψη πίεσης για διαρθρωτικές αλλαγές στην πραγματική οικονομία

Διακυβέρνηση στην Ευρωζώνη: Προβλήματα και Προκλήσεις

- Ελλιπής Εποπτικός Έλεγχος Χρηματοπιστωτικού Συστήματος
- Οικονομική Διαφοροποίηση των Χωρών Μελών (Μη Βέλτιστη Νομισματική Ζώνη)
- Διαχωρισμός Νομισματικής – Δημοσιονομικής Πολιτικής
- Ελλιπής Έλεγχος/ Εποπτεία της Οικονομικής Διαχείρισης της Ευρωζώνης
- Ανισορροπία μεταξύ Οικονομικής και Πολιτικής Ολοκλήρωσης
- Έλλειψη Μηχανισμού Αντιμετώπισης Κρίσεων
- Δημοσιονομική Προσαρμογή, Ανάπτυξη και Νέα Οικονομική Διακυβέρνηση

Απάντηση στην Κρίση

- Χρηματοπιστωτικό Επίπεδο
 - Νέα Δομή
 - Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου (European Systemic Risk Board -ESRB)
 - Ευρωπαϊκό Σύστημα Χρηματοπιστωτικής Εποπτείας (European System of Financial Supervisors (ESFS)
 - Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (European Banking Authority - EBA),
 - η Ευρωπαϊκή Αρχή Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων (European Insurance and Occupational Pensions Authority - EIOPA),
 - και η Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών (European Securities and Markets Authority (ESMA).
 - Τραπεζική Ένωση
- Αλλαγές/Ρυθμίσεις

Απάντηση στην Κρίση, 2

- Οικονομικό Επίπεδο
 - Νέα Οικονομική Διακυβέρνηση και Μόνιμος Μηχανισμός Αντιμετώπισης Κρίσεων
 - Νέο Σύστημα Μακροοικονομικής Εποπτείας
 - Νέο Σύστημα Συντονισμού Μακροοικονομικής Πολιτικής
 - Ενισχυμένο Σύμφωνο Σταθερότητας
 - Νέος Μηχανισμός Αντιμετώπισης Κρίσεων
 - Νέο Δημοσιονομικό Σύμφωνο

Απάντηση στην Κρίση: Ελλάδα

- Η **αδυναμία δανεισμού** στις διεθνείς χρηματοπιστωτικές αγορές οδήγησε την Ελλάδα στο δανεισμό από τους Ευρωπαίους εταίρους και το ΔΝΤ.
- Τα δάνεια συνοδεύονται από την υπογραφή **Μνημονίου Συνεννόησης** για υιοθέτηση συγκεκριμένων δημοσιονομικών, χρηματοπιστωτικών και διαρθρωτικών πολιτικών με την επίβλεψη τριών διεθνών οργανισμών:
 - Ευρωπαϊκή Επιτροπή
 - Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα
 - Διεθνές Νομισματικό Ταμείο

1ο Πρόγραμμα: Μάιος 2010 (2010-2013)

2ο Πρόγραμμα: Μάρτιος 2012 (2012-2016)

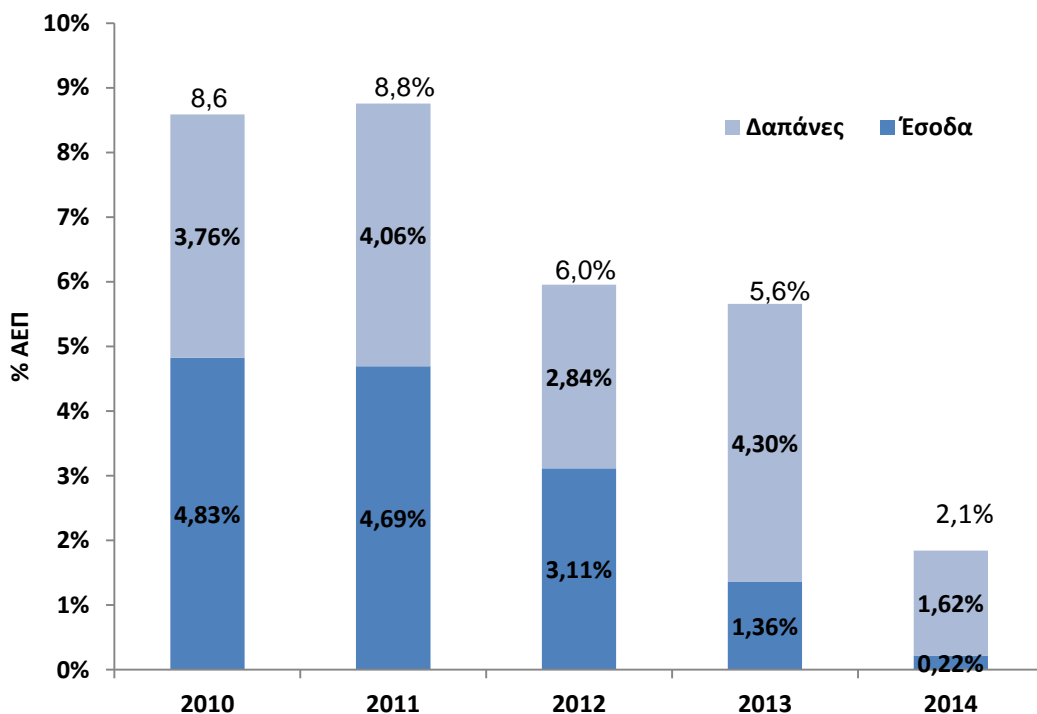
Συνολικό Ύψος Δανείων: 245 δις

- 198 δις από τα κράτη μέλη της Ευρωζώνης
- 47 δις από το ΔΝΤ

Απάντηση στην Κρίση: Ελλάδα, 2

- Υιοθετούνται μέτρα λιτότητας

ΔΑΠΑΝΕΣ

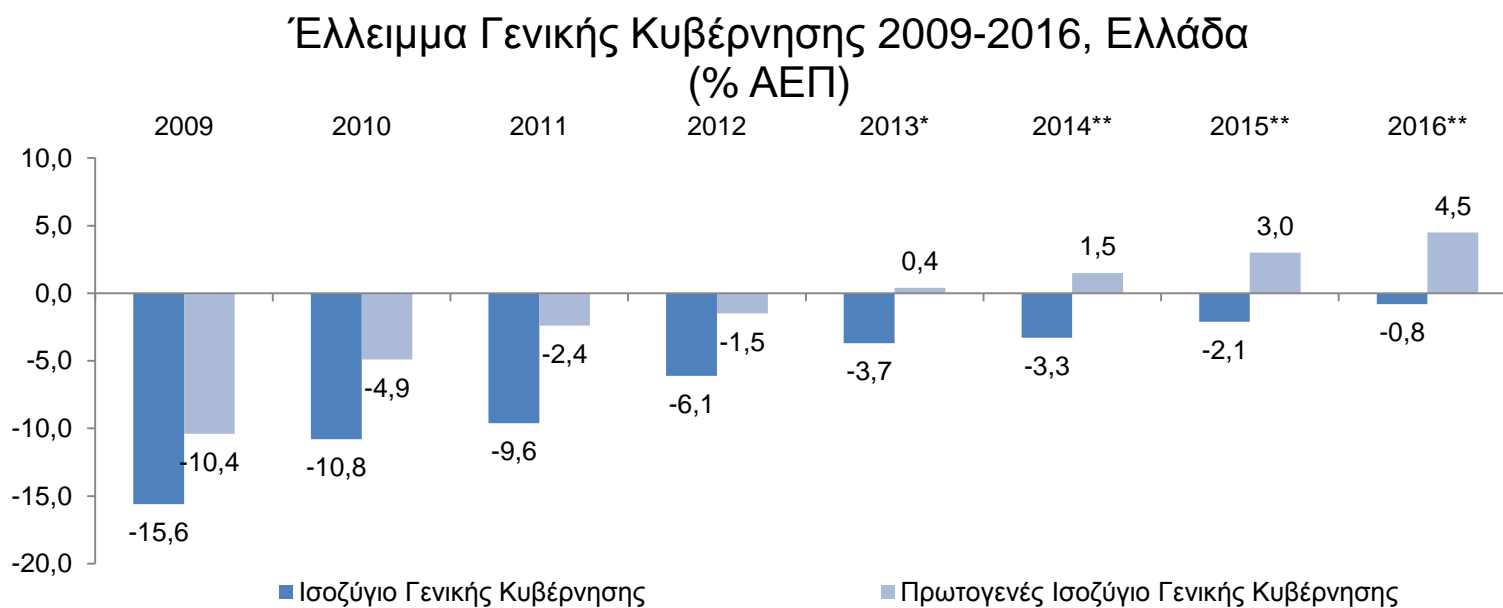
- Μείωση μισθών
- Μείωση συντάξεων
- Μείωση αριθμού δημοσίων υπαλλήλων
- Μείωση δαπανών δημόσιου τομέα

ΕΣΟΔΑ

- Μείωση αφορολόγητου
- Αύξηση ΦΠΑ
- Αύξηση ειδικών φόρων κατανάλωσης
- Εισφορά αλληλεγγύης
- Τέλος ακινήτων

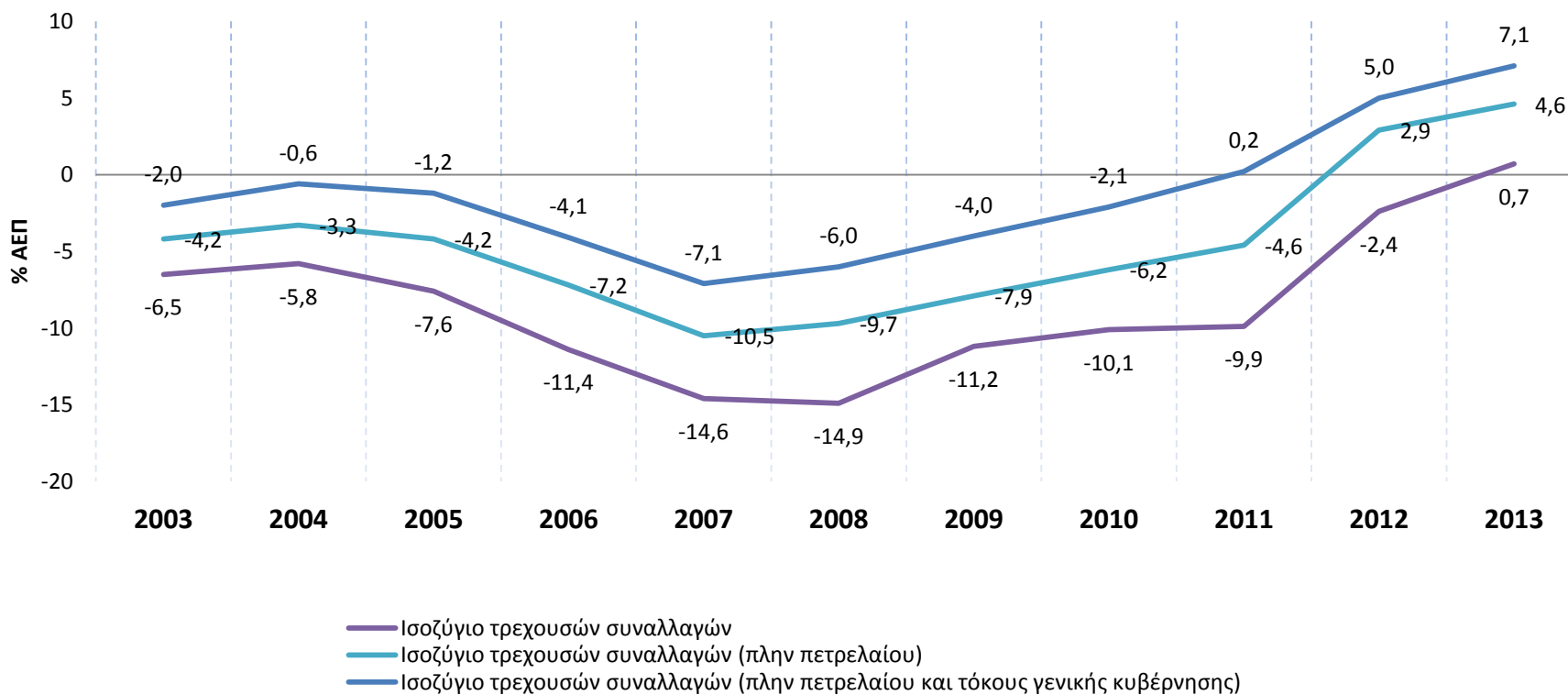
Απάντηση στην Κρίση: Ελλάδα, 3

- Βελτιώνεται η δημοσιονομική κατάσταση

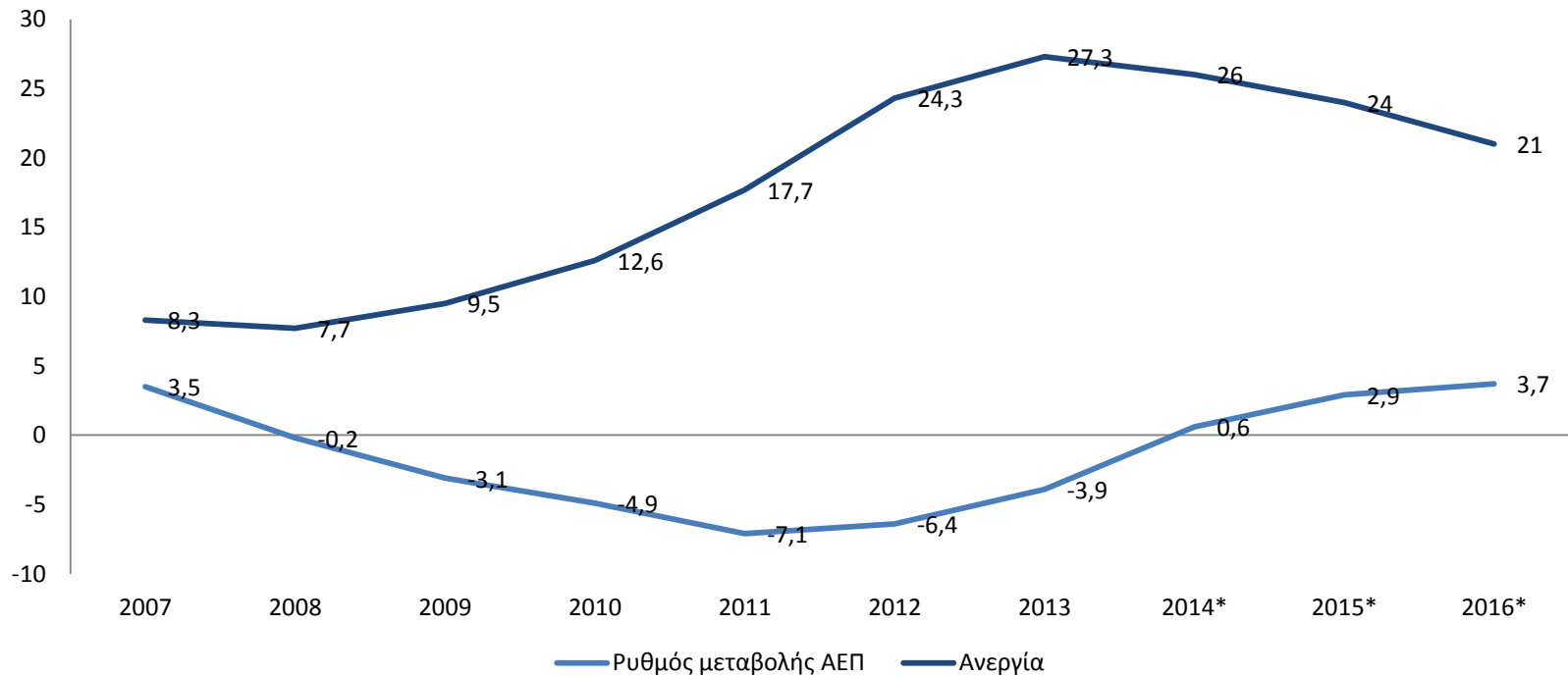
Απάντηση στην Κρίση: Ελλάδα, 4

- Μειώνονται τα εξωτερικά ελλείμματα

Απάντηση στην Κρίση: Ελλάδα, 5

- Ωστόσο το κόστος είναι ύφεση και ανεργία

Απάντηση στην Κρίση: Ελλάδα, 6

Και σημαντικές αρνητικές κοινωνικές επιπτώσεις

Μεταξύ 2009- 2012:

- Το Μέσο Διαθέσιμο Εισόδημα μειώθηκε κατά 35% και πλέον (λόγω ραγδαίας μείωσης της οικονομικής δραστηριότητας και εν μέρει εξαιτίας των φορολογικών αυξήσεων στα πλαίσια της δημοσιονομικής εξυγίανσης)
- Το ποσοστό του πληθυσμού που διατρέχει κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού αυξήθηκε από 28% σε 34%
- Ο Δείκτης Ανισότητας Gini αυξήθηκε κατά 10% (παρόλα τα σχετικά μέτρα που λήφθηκαν και που σε γενικές γραμμές θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν εύστοχα)

Η Ελλάδα και η ΟΝΕ μετά την Κρίση

- Ανάγκη Αναμόρφωσης Οικονομικής Διακυβέρνησης της Ευρωζώνης
 - Έχει ήδη σημειωθεί σημαντική πρόοδος ωστόσο όχι αρκετή ώστε να διασφαλίζει την σύντομη έξοδο της Ευρωζώνης και της Ελλάδας από την κρίση.
 - Η σημερινή προσέγγιση βασίζεται σε ένα αποκεντρωμένο μοντέλο «εθνικής ευθύνης» και όχι σε μοντέλο συλλογικής ευθύνης.
 - Υπάρχει σημαντικό έλλειμμα ηγεσίας και αλληλεγγύης σε Ευρωπαϊκό επίπεδο.
- Ανάγκη Αλλαγής του Αναπτυξιακού Μοντέλου της Ελλάδας
 - Εντός της Ευρωζώνης.
 - Το αναθεωρημένο πλαίσιο ευρωπαϊκής διακυβέρνησης μπορεί να βοηθήσει αλλά δεν αρκεί.
 - Τόσο η Ελλάδα αλλά και η Ευρωζώνη έχουν ανάγκη αλλαγής πλεύσης προς μια διακυβέρνηση συλλογικής ευθύνης.

Τέλος Ενότητας

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση 1.0.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών, Δημήτριος Κατσίκας 2015. Δημήτριος Κατσίκας. «Οικονομικές κρίσεις και διεθνές Σύστημα. Η κρίση Χρέους της Ελλάδας και της Ευρωζώνης». Έκδοση: 1.0. Αθήνα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:
<http://opencourses.uoa.gr/courses/PSPA101/>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

